

Exemplifikácia myšlienok F. W. Foerstera rešpektujúca osobnosť a posilňujúca výchovu charakteru interpretovaná v diele „ako žiť“¹

Prof. dr hab. Miroslav Gejdoš – PF KU RUŽOMBEROK

AKO ŽIŤ

Celé toto dielo je venované mladým ľuďom. Je rozdelené na dve časti.

1. je venovaná osobným životným otázkam,
2. sa zaoberá kultúrnymi otázkami a ich vplyvom na život.

Hneď v úvode sa autor venuje potrebe sprievodcu životom, ktorý by mladým ľuďom ukázal, čo majú robiť a čo nie. Rozoberá potrebu jasného cieľa, za ktorým by človek a nielen mladý mal ísť. Veľmi dobre to vysvetľuje autor na príklade mladého umelca, ktorý otesáva kameň. Tak ako on už dopredu vie, čo by nakoniec mal svojou prácou dosiahnuť, aj my by sme mali vedieť, čo chceme vo svojom živote dokázať. Autor sa snaží dať odpovede na tieto otázky. Nie však zo svojej múdrosti, ako on sám hovorí, pretože nepatrí k ľuďom, ktorí sa cítia byť povolani, aby vytvorili zo svojej nepatrnej životnej skúsenosti novú mravnosť, ale zo životných skúseností a právd, ktoré sú všeobecné známe. Celým svojím životným dielom sa snaží poukázať nielen na potrebu teórie, ale hlavne na životnú skúsenosť a samotnú prax v živote. Kniha je určená hlavne mladým ľuďom, aby im osvetlila staré pravdy z nového pohľadu. Spišovateli sa vo svojich dielach neobracia iba na veriacich ľudí, ale v diele oslovuje aj tých, ktorí pochybujú, hľadajú zmysel svojho života.

EXISTUJE ABSOLÚTNA MRAVOUKA

Takto začína prvá kapitola v knihe. Rozoberá existenciu absolútnej mravouky. Hovorí sa v nej, že absolútna mravouka neexistuje vôbec, pretože mravné názory danej doby sú iba prejavom prechodným sociálnych a hospodárskych potrieb. Niektoré úvahy a príklady ukazujú, že všetky smery duša a spôsoby konania, ktoré podnecujú ľudské sily, aby do seba zapadali a ktoré ľudskú spoločnosť prehlbujú, budú mať najvyššiu mravnú hodnotu dovtedy, dokedy bude kultúra. Zohráva tu dôležitú úlohu, či určitá akcia kvôli chvíľkovým úspechom nepoškodzuje myslenie alebo chcenie, ktoré spája človeka s človekom, či nepodkopáva city, nerozpútava bezohľadnosť a sebeckosť. Ak áno tak je odsúdená pretože trvalé kultúrne úspechy môže mať iba politika, ktorá v ľudskom vnútri povzbudzuje tvorivé spoločné sily. Okrem kultúry táto kapitola vyzdvihuje sociálnosť. Byť sociálny neznamená byť otrokom ľudí, chýtok a vášní a hromadných bláznovstiev, ale znamená vychovávať a povzbudzovať v sebe a v iných silu a návyky, ktoré upravujú pôdu pre ríšu lásky, v nej jedinej má jednota spoločenská základ i vyplnenie. Dôsledkom toho všetkého sú teda mravné zákony, ktoré sú zkrystalizovaná životná skúsenosť, ktoré vznikli z najvyššieho prehľadu o skutočných veciach.

¹ Foerster Friedrich Wilhelm, nemecký pedagóg kresťanskej orientácie.

VÔLA, VÝZNAM VÔLE

Ľudstvo dneška si stále zreteľnejšie uvedomuje, že pre rozumovú kultúru zabudlo na pestovanie charakteru. Je dôležité, aby človek sa naučil chcieť, cvičil sa, aby statočne odpoval chorobným návykom. Aby konal vytrvale, neoblomne a dokázal sa cvičiť v odpore a odriekaní.

CVIČIŤ SA VO VYTRVALOSTI

Denná práca to sú samé príležitosti k otužovaniu vôle, ale tiež k oslabovaniu a triešteniu našej energie. Je veľmi dôležité dokončiť to, čo sme si zaumienili, aby sme sa nevzdali pri prvej mrzutosti, únave alebo prvej prekážke. Návyk pracovať podstivo a presne na najnepatrnejších veciach, je najmocnejší kultúrny činiteľ. Veľké predsavzatia k veľkým cnostiam majú nepatrný význam. Charakter si skutočne vytvoríme najzákladnejšími a najjednoduchšími činnosťami.

Ako liečiť slabosť vôle

Kto v sebe objaví vlohy k slabosti vôle, náklonnosť nedbalosti a chce sa vyliečiť, dopúšťa sa zvyčajne chyby, začína s protí účinkami na najslabších, zraniteľných miestach. Je veľmi potrebné vybrať činnosť, prácu, nadanie, schopnosť a tej sa venovať, rozvíjať ju. Vytvoríť z náklonnosti majstrovstvo a byť takým starostlivým, že sa vytrvalosť stane návykom.

Zabíjanie času

Unavení, vyťažení ľudia sa ľahko oddávajú slastiam lenivosti. Je však dôležité, aby sa dokázali vrátiť k usporiadanému životu. Vyskytujú sa tam dva póly- strana uspokojenia prianí, strana povinností. Veľmi dobre to vystihuje myšlienka: „Osobný život je víťazným nájazdom ducha do ríše vonkajších vecí, triumf charakteru nad okolnosťami a náhodami.“ Preto z toho plynie: Bojovať proti polovičatosti, neúplnosti pri práci, pretože tá škodí viac ako úplná lenivosť.

Presnosť a dochvilnosť

Samotnú vôľu môžeme otužovať pestovaním presnosti a dochvilnosti. Pritom je nutné si uvedomiť príčiny vzniknutej nepresnosti. Prezieravý a ostražitý človek dokáže bez zmilovania vstať od rozčítanej knihy, či zábavy alebo odpočinku, návštevníkov láskavo vyprevadí, stretnutie na ulici vybaví rýchlo a zdvorilo. Dochvilnosť je veľmi názorné a povzbudzujúce podobenstvo pre život charakterného človeka, ktorý nieje riadený okolnosťami, ani náhodami, koná zvnútra podľa určitého plánu a zreleho presvedčenia.

Zábudlivosť

Zábudlivosť je chorobou ľudstva. Dá sa od zábudlivosti odvyknúť? „Neverte, že by bolo niekedy neskoro!“ možné ju prekonať, len treba chcieť. To znamená, najprv žiť niekoľko týždňov výchovou pamäti, nezahrňovať sa maličkosťami, cvičiť ju v príklazoch. Postupným pracovaním na sebe človek zbadá, že zábudlivosť sa stráca.

Cvičenie v odopieraní

Dokázať si odoprieť vonkajšie i vnútorné lákadlá je veľmi ťažké. V starom Grécku sa cvičenie v odriekaní a zdržanlivosti nazývalo askézou - gymnastikou duše. „Skutočne veľkým človekom môže byť iba človek, ktorý sa naučil povedať aj rozhodné nie.“ Iba taký človek sa dokáže oddávať životným radostiam, pretože má seba úplne v moci a rozkoše už preňho nie sú skrytým nebezpečenstvom. Základný princíp askézy spočíva v pravde, že od človeka, ktorý si nikdy nič dovoleného o neodoprie, nedá sa očakávať, že si odoprie to, čo dovolené nieje.

Škola mlčania

Mlčanie je začiatok oslobodenia z všemocnej sily vonkajšieho sveta. Človek na ataky, vpády reaguje hlasom. Mlčanie je víťazstvom ducha nad požiadavkami prirodzenosti. Kto nedokáže iných vypočuť, a hneď nevyvracať čo povedali, ten sa nikdy nezbaví úzko-

prskosti a krátkozrakosti. Odriekanie je prvý stupeň k dobrému životu, je oslobodzovanie od žiadostivosti a chťčov.

Obcovanie s ľuďmi - spoločenstvo ľudí

Ako málo je ľudí, ktorí dokážu iného počúvať srdcom. Ako málo vážne sú mienené otázky ako sa máš, ako sa nám darí. Stáva sa to vecou automatickou, nevyhnutnou v spoločenskom styku, avšak nevystihuje skutočný záujem o danú osobu. Ak niekto odpovedá tak len zo zdvorilosti, lebo vidí v očiach pýtajúceho sa bezduchý výraz. Goethe o tom hovorí: „V koncoch je vždy človek odkázaný iba sám na seba.“ Človek vyučený súcitom znamená tisíckrát viac ako človek vyučený knihami. Vystihuje to umenie vcítiť sa do druhého človeka, vypočuť ho, pochopiť choreho. Toto umenie si však vyžaduje veľký sebazápor.

Závislosti

Snaha páčiť sa spoločensky si vyžadovala v každej dobe isté obety. Avšak náboženstvo dávalo ľuďom veľké pomôcky od ľudskej bázne a pripomínalo im: ste draho vykúpení, nebuďte otrokmi ľudí. Kto sa chcel stať naozaj slobodným, musí si uvedomiť celý rozsah vplyvu spoločnosti a jej nebezpečia. Musí najprv poznať sám seba, čo chce a tým dôjsť na cestu k pravej múdrosti

Spoločenskosť

Spoločenskosť sa označuje ako nebezpečenstvo pre charakter a osobný život. Nachádza sa tam faktor zlúčenia róznosti s jemnosťou, otvorenosť so zdvorilosťou. Spoločenskosť vyžaduje obmedziť sa na ľudí, ktorí nám môžu niečo dať a aj my im môžeme niečo poskytnúť, skutočné priateľstvo a vernosť. Polovičatosť priateľstva či vernosti nemá význam. Naučiť sa počúvať ľudí, vždy venovať človeku skutočnú pozornosť, to znamená lásku, ktorá býva vždycky zábavná, povzbudzujúca.

Dvojaký dotyk s ľuďmi

S ľuďmi sa stretávame dvojakým spôsobom. A to viditeľne, keď s nimi jednáme a neviditeľne, keď sa nimi zaoberáme vo svojich myšlienkach a uvažujeme o nich. Neviditeľný spôsob je dozvukom viditeľného. Každý jedinec je svojím spôsobom členom spoločnosti, preto je nutné, aby sa naučil s ľuďmi vychádzať. Len ten sa nenaučí s ľuďmi vychádzať, kto neobjavil tajomstvo neviditeľného styku a nenaučil sa, venovať časť svojej osamelosti kľudnému premýšľaniu o blížnych, aby ich lepšie pochopil a naučil sa ich slabé stránky šetriť a silné povzbudzovať. Pretože pochopenie je začiatkom lásky.

Pravdivosť

Častokrát sa v spoločnosti vyskytujú klamstvá, či už väčšieho charakteru alebo menšieho. Majú však dosah, ktorý škodí ostatným. Spoločenská vzájomnosť ľudí spočíva na pravdivosti. Tam kde je klamstvo, tam stroskotávajú ľudské vzťahy. V tejto časti sa rieši aj veľmi zaujímavý problém. Klamstvo z milosti, ako niektorí ľudia označujú tie klamstvá, ktorými zatajujú chorým ľuďom ich zdravotný stav. Autor tu uvádza, že chorých netreba klamať, pretože časom môže dôjsť k zovšeobecneniu klamstva a každý chorý bude toto klamstvo vzťahovať na seba a svoju chorobu. Veď účelom života nieje utekať pred nepríjemným, ale nepríjemné prekonávať.

Povolanie a charakter

Čo znamená vzdelávať sa pre povolanie? Ide o vyškolenie sa technicky či vedecky pre budúce povolanie, prácu. Každý kto sa chce pripraviť na povolanie a aby ho správne vykonával musí začať u seba vhodnou seba výchovou. Veľmi dôležitým faktorom je aj radosť z povolania. V tejto súvislosti sú dôležité otázky: Nie **prečo** chcem byť napr. doktorom, inžinierom, ale **akým** chcem byť doktorom, inžinierom... Z každého povolania plynie zodpovednosť!

Vodcovské povolanie

Je to povolanie, ktoré vyžaduje organizovať väčší počet ľudí a dozerať na nich. Vodca za musí vyhnúť bezmyšlienkovosti, jednostrannosti, musí sa sústrediť len na technické požiadavky a závislosti. Ľudia vykonávajúci toto povolanie majú však mať ako prvé na pamäti, že pred všetkým sú na prvom mieste ľudia, až tak stroje, peniaze... Zlé zaobchádzanie s ľuďmi zruší radosť z práce a zničí svedomitosť. K presnej aj najjednoduchšej práci treba mravy, duševnú silu a povzbudenie. Energia človeka vyvierá z duše. Pracovné výkony majú korene v živote človeka. Človeka poháňa sila duše a ak sa duši nedá správna výživa -večných myšlienok, prestane hnať vôľu a oživovať svedomie. Človek potom nepracuje vôbec, alebo len z veľmi nízkych pohnútok.

Politické povolanie

Uvoľniť politiku od mravného zákona, to je to isté ako odlúčiť plavbu na lodi od poznania mora. Mravné pravdy obsahujú najhlbší rozhľad v tom, čo udržiujú ľudskú spoločnosť v základoch. Celé štátne ústrojenstvo je odkázané na nesmierne zálohy nezištnej obetavosti a živého citu pre právo.

Gladston: „Čo je mravne nesprávne, nemôže byť nijak správne politicky.“

Vychovávateľské povolanie

Práca vo vychovávateľskom povolaní je neustálou, uchvacujúcou výzvou, vrátiť sa ku svojmu najlepšiemu ja a rásť k najvyššej svedomitosti. Veľkosť vychovávateľského povolania je v tom, že nás robí starostlivými v denných návykoch, pozornejších v reči a budí v nás nové predsavzatia, ktoré nás vytrhujú v zvnútorňovaní ničnerobení. Najväčší príklad, ktorý môže vychovávateľ dať, je osobný príklad. Sebavýchova vychovávateľom je základom výchovy detí. Kto sa chce venovať vychovávateľskému povolaniu, pre toho je najdôležitejšou prípravou výchova vôle. Každé povolanie je povolanie vychová-

vateľské, ošetrovateľské a liečebné. Vo svojom povolaní musíme dokázať obrátiť vzťahy k ľuďom nielen úradne, ale hlavne musíme mať na pamäti, ako veľmi môžeme na druhých účinkovať duševne v dobrom i zlom, v malom i veľkom.

Mladí muži a mladé dievčatá

Mladí ľudia sa stretávajú pri športe, práci, v škole. Nenútený kontakt mladých ľudí opačného pohlavia je zdravší ako umelé odlučovanie.

Priateľstvo medzi mužom a ženou bez pohlavnej lásky je možné iba zriedka a to iba u ľudí, ktorí sú duchovne zrelí. Človek, aby mohol milovať potrebuje charakter a duševnú kultúru. Pravá škola lásky, má naučiť mladých aby sa naučili stať pánmi svojej nezáväznosti, ovládli svoju rozhodnosť, nesebeckosť. Je veľmi dôležité vzájomné pôsobenie žien a mužov, aby sa spoločne mohli formovať a pestovať spoločne dokonalosť. Žena môže pomôcť mužovi, ktorý sa snaží o vnútornú kultúru, ba dokonca i mužovi, ktorý je surovej povahy, ak je ženskou a v ničom sa neodchyľuje od zákona svojej dôstojnosti.

Voľné mravy

V dobe, kde sa voľné mravy rozširujú treba dbať na vonkajšiu formáciu a medze kontaktu mladých ľudí. Voľné mravy bývajú znamením nezrelosti, alebo základnej vnútornej neslobody, čo je znamením, že jedinec je prikovaný ku svojmu ja a je neschopný konať a žiť rozumne. Ľudia voľných mravou zabúdajú, že úcta k mravom je spoločenskou povinnosťou aspoň tak dôležitou ako pomocná sociálna práca. Hlavne mladé dievčatá vážnejšieho charakteru nech opatrujú svoju hrdosť, v tom, aby ostali pevné a nehanbili sa za svoju nedotknutosť. S voľnými mravami úzko súvisí pojem Gentlemana, ktorý sa v dnešnej dobe tak často skloňuje. Gentlemanom je

muž, ktorý dokáže hovoriť zo ženou a nedá na sebe poznať, že mu je v prvom rade druhým pohlavím.

Pohlavná otázka

Nestačí ak ľudia dokážu skrotiť oheň, prírodné sily, najväčším úspechom je ukázať silu ľudského vnútra. Pohlavná zdržanlivosť má tajomný a neobyčajný vplyv na intenzitu a pružnosť našich duševných výkonov. K vyššej kultúre nepatrí voľná láska, ale láska viazaná, ktorá je viazaná hlboko vážnymi citmi vernosti a zodpovednosti. Vernosť a stálosť tu znamenajú niečo celkom iné než konať to, čo je nám najľahšie a najpohodľnejšie, znamenajú, že sa zriekame všetkého, čo sa prieči dôvere, ktorú v nás majú iní. Nečistota kazí vnútro človeka, čistota sa dobíja tiež do vnútra, stupňuje potrebu toho, čo je čisté a zatvrdzuje nás proti tomu, čo dušu poškvŕňuje. Medzi materstvom a rytierskosťou je veľká podobnosť. Najvyššia mužnosť sa prejavuje v sile nežnej starostlivosti. Muž má najväčšiu silu pomáhať, ženy majú pevnejší súcit, kde treba pomôcť, ak treba.

Charakter

Čo vlastne charakter je, to skúsi človek až vtedy, keď pocíti ako ťažko je telesnému človeku byť rytierskym, koľko tvrdosti v sebe a koľko bdelosti je treba, aby ovládal svoje skutky a učí, ba i výraz tvorí.

Kultúrne otázky a život

Ochrana slabých. Prírodný výber a ľudskosť

V dnešnej dobe, plnej sebeckosti je starostlivosť o slabých najväčším výchovným prostriedkom v spoločenskej kultúre ľudstva, v prekonaní sebeckta, v cvičení starostlivosti o cudzí život. Ale pritom všetkom sa prehliada, že starostlivosť a odriekanie sú mohutným zdrojom lásky, že vyvrhovaným týchto ľudí by zosurovel a otupel cit, znížila sa úroveň ľudskosti. Odsúvame ľudí, ktorí sú psychicky chorí, mentálne postihnutí,

čo však s slud'mi, ktorí sú znetvorení mravne? Silného človeka poznáme podľa toho, že berie ohľad na slabšieho, to znamená, že silný je oslobodený od pudov, vášní. Úlohou každého človeka je nájsť v sebe to naše ja a obraňovať, hájiť ho, ale toto pravé ja, získa človek iba obetami.

Rasová otázka

Ľudská prirodzenosť prisudzovať istým rasám nadržadosť, kultúrnu prevahu. Pozornejším pozorovaním rozdielov medzi rasami nás vedie poznanie k tomu, že každá jednotlivá rasa sa stáva životaneschopnou, ak zabudne, že je do určitej miery závislá od iných ras. Ak sa jedna rasa uspokojuje sama so sebou a omamuje sa svojou veľkosťou tóym sa začína ochudobňovať o svoju duševnú a mravnú pohotovosť.

Ženská otázka

Zmenou v spoločnosti došlo aj k zmene životných a pracovných podmienok žien. Všetko to zapríčinil rozvoj hospodárstva priemyslu, ktorí donútil ženy, aby opustili domácnosti alebo zostali bez chleba a práce. Preto sa ženy dožadovali mužských povolaní, vzdelania i slobody. Tým, že žena vniká do mužských povolaní nezničí svoju svojráznosť, ale rozšíri svoju pôsobnosť. Poslaním ženy je umožniť slabším samostatnosť a ženskou dôstojnosťou dôstojnejšie chrániť opravu zastalých názorov i odstránením mužských výsad. Ženská svojráznosť je nenahraditeľná pre doplnenie mužov a obohatenie celej kultúry, potrebuje ovzdušie plné rovnoprávnosti, samostatnosti.

Povolanie a vzdelanie žien

Moderná práca zťažuje ľuďom každý živý pomer k bližným a životu. Pracujúci sa stáva článkom vysoko vyspelej techniky, byrokracie, Samotná prirodzenosť žien netiahne za prácou abstraktnou, ale za kon-

krétnou. Ženy by mali sústrediť sily, aby vytvorili a vyvrcholili povolanie, ktoré je rozšírením materskosti a sesterskosti.

Domáce povolanie

Skutočná a celá obsluha domácnosti je životná úloha, ktorá vyžaduje rôzne schopnosti človeka a obsahuje ďaleko viac vnútornej sily než rôzne naučené povolanie. V spoločnosti sa vyskytla móda opovrhovať domácim povolaním žien. Súvisí s nesprávnymi pojmami o vzdelaní a kultúre osobnosti. Pre pravú vedu o domácnosti nie je nič dôležitejšieho než zručnosť domácej bez hlbšieho vzdelania a duševného uvedomenia slúži ledva duševnej smrti. Okrem domáceho povolania existujú aj iné ženské povolania. Patria tam lekárskej, ošetrovateľské, ošetrovanie nemocných, opatrovanie sirot, starostlivosť o chudobných, vychovávateľské povolanie.

Ošetrovateľské povolanie

Vplyv ošetrojúceho na chorých, vplyvom vychovávať seba, rozširovať svoje duševné povolanie. Tennyson definuje najvyššiu ženu ako: "prostá iba hlina z prostej zeme, prehnetá Bohom a slzami anjelov zjemnená v dokonalú formu ženy."

Pravá ošetrovatelka sa musí myšlienkami zahĺbiť do sesterského pomáhanie musí nielen svoje chovanie k chorým, ale taktiež ostatné ľudské vzťahy prestúpiť duchom ochotnej trpezlivosti a nezištnej starostlivosti. Každá povolnosť k sebe, každé premoženie, vytvára výraz obľýčaja, má vplyv na jej hlas, každé premoženie, vytvára výraz obľýčaja, má vplyv na jej hlas, rozhoduje o pôsobnostiach duševných síl atým o hlbších ošetrovateľských účinkoch.

Vychovávateľské povolanie

Za najdôležitejšie vychovávateľské povolanie sa považuje rodičovské povolanie. K vychovávateľom patria aj učitelia, kto-

rí pôsobia na dušu a charakter. Dlhé abstraktné štúdium ničí schopnosť pôsobiť na mládež, uberá silu jasne znázorňovať veci, odďaľuje od živého života, také nesmerne dôležitú vychovávateľskú schopnosť rozlišovať hlavné od vedľajšieho, plodné od neplodného, chlieb od kameňa. Všetky hlbšie kultúrne problémy sú vlastne problémy výchovy, problémy zachádzania s ľuďmi a ich dušami, sú to viac problémy „mravnej techniky“, než techniky hospodárskej. Ženy musia dosvedčiť živým príkladom, že eneriú možno zlúčiť s láskou, ba že najvyššia a najúčelnejšia energia je vždy láska.

Sociálna otázka

Je to otázka týkajúca sa všetkých ľudí. Vyžaduje skutočnú účasť a zodpovednosť. Pravá ľudomilnosť začína tým, že doma sa menej dávame obsluhovať, sme pozornejší, trpezlivejší k tým, čo potrebujú pokoj, prísnejší na posudzovanie svojich túžob a prianí.

ZÁVER

Celé dielo je písané formou predhovoru, či príhovoru k mladým ľuďom. Má slúžiť ako návod k životu, ktorý má človeka usmerniť či pomôcť mu, keď sa ocitneme medzi hodnotami, ktoré sú vo vzájomnom konflikte. Kniha je písaná starou češtinou, čo sa ťažko číta a sú tam archaizmy, ktoré sa už nepoužívajú a nie je vždy z kontextu porozumieť, čo chce autor povedať. Aj napriek tomu, že táto kniha je stará 100 rokov, je jej obsah aktuálny a veľa z nej sa dá aplikovať na súčasný život. Je písaná pre mladých ľudí, nachádza sa tam veľa citátov od rôznych autorov. Celé dielo je spretrené príbehmi zo života, čo obohacuje jej obsah a zároveň bližšie pomáha mladým ľuďom pochopiť konkrétnu situáciu alebo daný problém

RESUMÉ

Nemecký pedagóg kresťanskej orientácie, jeho hlavnou témou bola výchova charakteru. Narodil sa v Berlíne 1. 6. 1869. Svoju dráhu univerzitného učiteľa zahájil v Zurichu, kde prednášal etiku a pedagogiku. Roku 1913 sa stal profesorom vo Viedni a v roku 1914-1920 pôsobil v Mníchove, ale pre svoje pacifistické postoje opustil Nemecko a vrátil sa do Zurichu. V rokoch 1940 - 1963 žil v USA a posledné 3 roky života strávil vo Švajčiarskom Kilchbergu, kde zomrel 10. 1. 1966. Spoločným menovateľom jeho pedagogických spisov je idea mravnej výchovy ako najdôležitejšieho prostriedku povznesenia človeka na vyšší stupeň ľudskosti. Súlad medzi pravdou a dobrom odpovedal podľa neho harmónii medzi hlavou a srdcom. Preto mu nestačilo iba vzdelanie inteligencie, ale požadoval i výchovu citov. Obyčajný abstraktný systém rozumového vzdelania považoval za skôr dehumanizujúci. Odmietal súčasné jednostranné ideológie ako boli nacionalizmus, liberalizmus, pozitivizmus, technicizmus. Vo svojom spise „Die Hauptfragen der Erziehung“ (Hlavné otázky výchovy), kde zhrňuje podstatné myšlienky zo svojich 3 predchádzajúcich spisov a pripája i niektoré nové, odhaľuje nedostatky tejto ideologickej jednostrannosti, požaduje, aby výchova bola zakotvená v jasných a konkrétnych etických princípoch. Proti zneužívaniu hesla slobody požaduje „autentickú slobodu“ rešpektujúcu osobnosť a posilňujúcu jej charakter a v tomto zmysle formuje úlohu výchovy vštepovať mládeži cit zodpovednosti za hlbokú etickú obnovu spoločnosti. Vytrvalé Foersterovo celoživotné úsilie o zdôvodnenie a realizáciu tejto úlohy mu vynieslo názov „Pedagóg charakteru“.

SUMMARY

German educationalist of religious orientation, whose the main theme was education of a character. He was born in Berlin in the 1st of June 1896. He finished his teaching at Zurich where he lectured ethics and paedeutics. In 1913 he became a professor in Wien and from 1914-1920 he taught in Munich. However because of his pacifist attitudes left Germany and went back to Zurich. In 1940-1963 he lived in the USA and the last 3 years of his life spent in Switzerland in Kilchberg where he died in the 10th January 1966. The common denominator of his pedagogical documents is idea of moral education like the most important aid of uplift of a man to higher level of humanity. According to him the harmony between truth and good answered to the harmony between head and heart. Therefore he was not satisfied with the intelligent education but he applied also education of emotions. He applied common abstract system of mind education like dehumanized. He refused actual one-sided ideologist like nationalism, liberalism, positivism and technologism. In his document „Die Hauptfragen der Erziehung“ (The main questions of education) he compiles his the main ideas of previous 3 documents and he adds also some new ones, detects limitations of this ideological one -side. He applies education to be given in clear and concrete axioms. He applies „authentic freedom“ that respects its personality and enforces its character against imposition of cachet of freedom. He forms in this case the task of education and this is to impart to youngsters the feeling of responsibility for deep ethic innovation of society. His stable wholelife ambition for justification and realization of this task brings him the name „Educationalist of a character“.